

BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARINI GLOBALLASHUV JARAYONI VA MA'NAVIY HURUJLARDAN HIMOYA QILISH

Maqsudova Maqsudabonu - ChDPU, talaba

Xudoyqulova Fazilat - ChDPU, o'qituvchi

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich ta'lim o'quvchilari uchun ahamiyatli bo'lgan globallashuv jarayonining dolzarbligi va yoshlarni undan muhofaza qilish yo'llari hamda milliy mafkura orqali shu kabi ma'naviy hurujlardan himoyalash texnologiyasi haqida batafsil bayon qilinadi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, milliy mafkura, o'quvchilar psixologiyasi, globallashuv, ma'naviy huruj va h.k.

ЗАЩИТА УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ ОТ ПРОЦЕССА ГЛОБАЛИЗАЦИИ И ДУХОВНЫХ НАПАДЕНИЙ

Аннотация: В данной статье подробно рассматривается актуальность процесса глобализации, важного для младших школьников, и способы защиты от него молодежи, а также технологии защиты от подобных духовных атак через национальную идеологию.

Ключевые слова: начальное образование, национальная идеология, студенческая психология, глобализация, духовность и др.

PROTECTING PRIMARY CLASS STUDENTS FROM THE GLOBALIZATION PROCESS AND SPIRITUAL ATTACKS

Annotation: This article discusses in detail the relevance of the globalization process, which is important for primary school students, and ways to protect young people from it, as well as the technology of protection against similar spiritual attacks through national ideology.

Keywords: primary education, national ideology, student psychology, globalization, spirituality, etc.

Kirish. Bugungi globallashuv jarayonida insoniyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi tubdan o'zgarib ketdi. Bu o'zgarishlar natijasida bir qator dolzarb ahamiyatli, ta'sir doirasi jahon hamjamiyatini qamrab olgan, bashariyatning kelajakdagi ijtimoiy taraqqiyotini belgilab berayotgan muammolar vujudga keldi. Bu muammolar insoniyatning global muammolari deb ataladi hamda ularning echimini

topish yo‘lida barcha davlatlarning kuch-qudrati, imkoniyat-harakatlari jamlanishi maqsadga muvofiq.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Global muammolardan tinchlikni saqlash va qurolsizlanish muammosi eng universal ahamiyatga ega, chunki bu muammo hal etilmasa, Yer yuzida hayot va sivilizatsiyaning kelajagi o‘ta achinarli ahvolga kelishi muqarrar. Insoniyat tarixida, ba’zi ma’lumotlarga ko‘ra, jami 14 mingdan ortiq urushlar ro‘y bergan va ming afsuski, harbiy mojaro va ziddiyatlar sayyoramizning turli hududlarida hanuzgacha yuz bermoqda. Lekin, global darajada bu muammo jami 70 milliondan ziyod kishi qurbon bo‘lgan ikkita jahon urushi bo‘lib o‘tgan XX asrda keskinlashdi. Hozirgi vaqtda AQSh, Rossiya Federatsiyasi, Buyuk Britaniya, Fransiya, Xitoy, Hindiston va Pokiston jahon hamjamiyatining rasman tan olingan yadroviy qurolga ega davlatlari hisoblanadi.

Muhokama va natijalar. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida milliy g‘oya asosida vatanga e‘tiqodni tarbiyalash omillaridan yana biri tilning sofligini, tozaligini saqlash va bunga o‘quvchilarni chorlashdir. Chunki xalqimizning uzoq o‘tmishi, bugungi hayoti-yu ertangi istiqboli mujassamlashgan tilimizda millatning milliy-ma’naviy ruhi, madaniy-ma’rifiy qiyofasi butun murakkabligi bilan namoyon bo‘ladi. Boshlang‘ich ta’limda mafkuraviy tarbiya yo‘nalishlaridan yana biri – insonning o‘z imkoniyatlarini erkin namoyon qilishi, ijodiy fikrlashga o‘rgatish, ijtimoiy-siyosiy faollikni, kattalar ishini davom ettirish masuliyatini anglash, boshqaruv ishlarini tushuntirishni tarbiyalash lozim. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini milliy g‘oya ruhida tarbiyalashda milliy qadriyatlarning o‘rni beqiyosdir. Milliy qadriyatlar o‘quvchilarni vatanga e‘tiqodli, xalqiga sodiq yoshlarni tarbiyalashda muhim o‘rin tutadi. Biz tadqiqotlarimiz davomida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining Vatana, Vatanga e‘tiqod haqida qanday tushunchaga ega ekanliklarini aniqlash maqsadida, o‘quvchilar bilan og‘zaki savol-javoblar uyushtirdik. Savollarni tuzishdan oldin ularning yosh va psixologik jihatlarini hisobga oldik.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ruhiy-ma’naviy holatini bilgan holda, axloqiy fazilatlarni yuksak darajada shakllantirish va milliy qadriyatlarga bo‘lgan munosabatni o‘zgartirish orqali Vatanga e‘tiqod tuyg‘usini shakllantirish ham muhim ahamiyatga ega. Bu ruhiy-ma’naviy holat darsliklarda aks etgan mavzu yuzasidan o‘qituvchi tomonidan qilingan hikoya, suhbat yoki ko‘rinish tarzida, xalq og‘zaki ijodi namunalarini tinglaganda, ayniqsa, Vatana fidoiylarining qahramonliklarini hikoya qilganda sodir bo‘ladi.

Bugungi kunga kelib globallashtirish jarayonida dunyoda g‘oyaviy, mafkuraviy kurash ya’ni dunyoni g‘oyaviy jihatdan bo‘lib olishga bo‘lgan urinish kuchayib bormoqda. Albatta, bunday vaziyatda mustaqilligimizni mustahkamlash, uning barqarorligini, farovonligini, tinchligini va kelajagini ta’minlash har birimizning yuksak burchimizdir. Globallashtirish sharoitida ma’naviy tahdidlardan xalqni, xususan

o‘sib kelayotgan yoshlarni asrash, ularning qalbiga ezgulik g‘oyalarini singdirish jamiyat hayotining barcha sohalarida izchil amalga oshirilmoqda. Ta‘lim tizimining barcha bug‘inlarida ta‘lim-tarbiya, targ‘ibot va tashviqotning samarali usul va vositalaridan oqilona foydalanish taqozo etilmoqda. Bugungi kunda globallashuvning ijtimoiy hayotimiz bilan bog‘liqligi xususida Prezidentimiz Sh.M.Miriziyoev o‘z fikrlarini bildirar ekan, “Yangi tahdidlar, jumladan, «ommaviy madaniyat» xavfi va boqimandalik kayfiyati paydo bo‘layotgan, odob-axloq, qadriyatlarining yo‘qolish xavfi yuzaga kelayotgan hozirgi globallashuv sharoitida bu g‘oyat muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli, mening fikrimcha, inson ma‘naviy olami, xalqlar madaniyatini belgilaydigan manbalarni asrab-avaylash va boyitish bugungi kunda har qachongidan ham muhimdir”, - deb ta‘kidlaydilar.

Ma‘lumki, har qanday kasallikning oldini olish uchun avvalo, kishi organizmida unga karshi immunitet hosil qilinadi. Biz ham farzandlarimizni ona vatanga muhabbat, boy tariximizga, ota-bobolarimizning muqaddas diniga sadoqat ruhida tarbiyalash uchun, avvalo ularni qalbi va ongida mafkuraviy immunitetni kuchaytirish lozim. Toki yoshlarimiz milliy uzligini, shu bilan birga, dunyoni chukur anglaydigan, zamon bilan baro-bar kadam tashlaydigan insonlar bulib etishsin. Ana shunda joxil akida parastlarning da‘vati xam, mutlako begona goyalari xam ularga uz ta‘sirini utkaza olmaydi. Imom Buxoriy (810-870), “Bolaning tabiati islomiy (bu o‘rinda “ishonuvchan”) bo‘ladi, uni qanday g‘oyalar bilan to‘ldirish ota-ona va ustozga bog‘liq”. Globallashuv jarayonida internet yangi aloqaviy vositadir. Globallashuv jarayonida kishilar internetdan xohlagan manbani topadi. Internet ko‘pchilikni birlashtiradi yoki ajratishi ham mumkin, bundan tashqari agressiv maqsadda ishlaydi, ya‘ni u mafkuraviy urush qurolidir, buni ilmida «kiberterrorizm» deydi. Aslida axborot sohasidagi globallashuv insoniyat uchun, dunyoning barcha hududlaridagi odamlarning o‘zaro muloqoti uchun, ilm-fan va madaniy boyliklarni o‘zlashtirish uchun ulkan imkoniyatlar yaratadigan jarayondir.

Maktabda milliy istiqloq g‘oyasini o‘rganish natijasida o‘quvchilarda axloqiy sifatlarning yanada takomillashuvi bilan birga, kelajakda, hayotda, jamiyatda o‘z yo‘llarini tanlashi, mustahkam e‘tiqodli insonlar bo‘lib yetishuviga hamda o‘zlarida mavjud bolgan xatolarni tuzatishga yordam beradi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini Vatanga e‘tiqodli insonlar bo‘lib yetishuvida maktab va oila hamkorligining ustuvorligini rad etmagan holda, bu ishlarga ota-onalarni jalb etish bilan birga, ular bolalarga ibrat bolishlari, avvalo o‘zlari ham Vatan tushunchasini muqaddas hisoblab, milliy qadriyatlarni yaxshi bilishlari, milliy qadriyatlarimizga nisbatan farzandlarida hurmat hissini tarbiyalab borishlari kerak.

Xulosa. Bugungi kunda mafkuraviy tahdidlar aholining ma‘lum bir qatlami, ayniqsa, yoshlarning qarashlarini o‘zlariga ma‘qul bo‘lgan yo‘nalishda o‘zgartirish, diniy ekstremizm, axloqsizlik kabi buzg‘unchi g‘oyalarni singdirishga urinishdek

ko‘rinishlarda sodir bo‘lmoqda. Mafkuraviy tahdidlarga qarshi doimo sergak, ogoh va hushyor bo‘lib yashashni o‘rganish, murakkab va tahlikali hayotning shafqatsiz o‘yinlari to‘g‘risida biryoqlama va soxta tasavvurlar shakllanmasligiga alohida e‘tibor berish lozim. Buning uchun insonlarda sog‘lom hayot tarzi, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat-ehtirom, o‘z kuchiga va ertangi kunga ishonch tuyg‘ularini yanada kamol toptirish zarur. Boshqalarning tasavvuriga muvofiq, globallashtirish iqtisodiy sohada emas, balki diniy sohada katta xavf-xatar tayyorlamoqda, chunki, globalizm va axborot dunyoviy xarakterga ega bo‘lgan bir paytda xudosizlik targ‘iboti bilan uyg‘unlashtiriladi. Yana boshqalarning qarashlarida globallashtirish millatga va milliy o‘ziga xoslikka putur etkazadi. Madaniy, shu jumladan diniy qadriyatlar, turmush tarzi ham xavf ostida qoladi. Bunday yondashuvga moyillik bildirayotgan fan va siyosat arboblari uchun madaniy o‘ziga xoslikni saqlashga intilish asosiy maqsaddir. Chunki hozirda internet tarmog‘idan foydalanadiganlarning asosiy qismini yoshlar tashkil qilmoqda. Yoshlar esa millat va davlat kelajagidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoev.Sh.M. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat biln davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. 1-jild –T.: O‘zbekiston, 2018. 29-30-betlar.
2. Mirziyoev.Sh.M..Jamiyatimizni erkinlashtirish, islohotlarni chuqurlashtirish, ma’naviyatimizni yuksaltirish va xalqimizning hayot darajasini oshirish – barcha ishlarimizning mezoni va maqsadidir. T. 15. -T.: O‘zbekiston. 2017. –326 b.
3. Safoeva. S. Globallashtirish jarayonining ijtimoiy hayot sohalariga ta’siri. // Globallashtirish jarayonida jamiyatni demokratlashtirishning siyosiy, falsafiyhuquqiy masalalari. –Toshkent: Falsafa va huquq nashriyoti, 2006, 27-bet.
4. Quchqarov. V. Milliy o‘zlikni anglash va barqaror taraqqiyot T.: Akademiya, 2013 67-bet
5. Quronov. M Mafkuraviy tahdidlar va yoshlar tarbiyasi T.: Akademiya, 2008, 54- bet
6. PULATOV SH.N. XIX asr oxiri - XX asr boshlarida Hindistondagi ijtimoiysiyosiy vaziyat. Academic Research In Educational Sciences. Volume 1. 2020 468-474 P.
7. Jurayev SH.S., Abu Ali ibn Sinoning falsafiy qarashlarida baxt-saodat masalasi // Academic Research in Educational Sciences, 2 (Special Issue 1), 395-401 P.
8. Saidov S.A., Ibn al-Muqaffaning islom tarjima san’atiga qo‘shgan hissasi. // “Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences” Scientific journal Volume 1, 2021. 332-336 P.
9. Sulaymonov, J. Abdurahmon ibn Xaldunning tamaddun taraqqiyoti haqidagi qarashlarida jamiyat tahlili//Academic Research in Educational Sciences, Vol. 2 Special Issue 1, 2021. 451-455 R.